

YENİ SİGARACILAR

O. Sunar

Son elli yıl boyunca geçirdiğimiz sarsıntılar sigara içme yolu ve tarzını da değiştirdi.

Bizim geleneksel sigara içme alışkanlığımızda kadının rolü pek azdı. Dolayısıyla larenks kanseri dahil sigara etiyolojili bir çok hastalık kadında yirmide bir, otuzda bir oranında görülürdü.

Erkeklerde genelde, sigara içme ergenlik çağında başlar. Okulda veya kırsal alanda gizli gizli başlanır, sonra alışkanlığa döner. Erkekliğin ispatının bir tezahürü gibidir. Arkadaşı içtiğine göre o da içip erkekliğini ispat etmelidir. Sonradan başlayanlarda neden sınav, iş, aile stresi veya “şunu bir de ben deneyeyim” fikri ön sırayı alabilir. Bu gruptaki kullanım birkaç tane ile bir paket arasındadır. O sayıların üzerine çıkış fevkalade nadirdir.

İçlerinde hekimler, bürokratlar, mevki sahipleri, bilim adamları, entellektüeller vardır. Bunların görgü ve bilgileri kendilerine bırakmayı emretse de bir türlü bunu aksiyona geçiremezler.

Alt kültürde sayısız vatandaşımız da sigarayı bırakmaya niyet eder ama bir türlü bu alışkanlıktan kurtulamaz. Çocukluğun veya gençliğin etkisi ile kapıldığı bu girdaptan bir türlü selamete çıkamaz. İster ama bırakamaz. Sigara içiminde herhangi alt fikre sahip değildir, onu bir gösteriş olarak kullanmaz. Kuşkusuz, bu yazının konusu onlar değildir.

1960'lı yıllardan sonra sigara içmenin zararları bir bir ortaya çıktıkça kullanım dünya genelinde azalma eğilimine girdi. Önce umumi yerlerde ve taşıtlarda yasaklandı. Zamanla sigara içenler adeta toplumdan dışlandı. Eskinin cüzzamlısı gibi tepki almaya başladılar.

Bizde ise bu süre içinde yeni türeyen sınıflarda sigara içimi bir statü göstergisi haline dönüştü. İçme nedeni kazai değil, maksatlı oluyordu. Kimlerdi onlar?

Magazin kültürü ile yetişen boş kafalılar...

Birkaç yıl içinde ırgatlıktan “iş adamlığı”na terfi edenler...

Memur, satıcı, sekreter, işçi, bankacı, ücretli olarak çalışanlar içinde dedikodu ve bozgunculuktan başka bir şey üretemeyenler...

Dişiliğini ispat kompleksi içinde olanlar...

Bağdat Caddesi'nde sürat yaparak zamparalık gösterisinde bulunanlar...

Bu zıpzırların kendilerinin tıpkısı dışı arkadaşları...

Arkadaşlarına “poz” olsun diye ceplerinde “Parliament” paketini taşıyan cahil, zavallı asgari ücretliler...

Evin ve erkeğin hakimi rolüne soyunan afilili kadınlar...

Hanımlar toplantısında kumar oynamaktan başka marifeti olmayan asalak kadınlar...

Para babalarının sosyetik (!) karıları...

Pehlivan gibi fizik güçlerine rağmen bir acize bile el uzatmaktan kaçınan tufeyliler...

Kafa çekip arabesk gürültü dinlemekten başka zevkleri olmayan magandalar...

Suratları su görmemiş, tıraşsız, berduş kılıklı, şalvarlı, kokulu serbest meslek (!) sahipleri...

Sokakları parselleyen haydutlar...

Çoğu İngilizce isimli en pahalı dükkanlardan giyindiği kıyafeti ile kendisini “adam” diye satan şirket müdürleri...

Bunlar bir çırpıda hatırıma gelenler...

Daha bir hafta önce bir Ilıca'nın kahvesinde oturmuş, haberleri izliyordum.

Salona yaşları 40 civarında iki vatandaş girdi. Kıyafetleri ve davranışları 80 sonrası yağmalardan hisse kapmış eski köylülerden olduklarını belli ediyordu. Ceplerinden birer sigara paketi çıkarıp önlerine koydular ve içmeye başladılar. Sigaralar kendinden ağızlıkları ve lüks Amerikan

Dr. Orhan Sunar

Türk Kulak Burun Boğaz ve Baş Boyun Cerrahisi Vakfı Başkanı

türündendi. Her sigaradan üç-dört nefes çekip, atıyor ve bir yenisini çıkarıyorlardı. Hiç durmadan içip paketleri birtirdiler ve kalkıp gittiler.

Onlar henüz salonda iken üç hanım girmişti içeri. 40-50 yaşlarında görünüyorlardı. Ağzlarına birer sigara takıp “okey”e başladılar. Masadan kalkıncaya kadar devamlı içtiler. Sigara tutuş ve içiş tarzları kimliklerini belli ediyordu. Kocaları son vurgunlardan epeyce nasibini almış. Miami’de yazlığı, alışverişini Avrupa’da veya Amerika’da yapan, bilmem hangi mankenin hangi zıpırla ilişkisi olduğuna dair aydınlıklar içinde olan, kızını bir yakışıklı zengin gence yamamak hususunda becerileri tartışılmaz, sesleri sigaradan erkek gibi kalınlaşmış bir tabakaya ait olduklarına şüphe yoktu.

Onlar “okey”e devam ederken üç genç kız geldi. Oturur oturmaz sigaraya başladılar. Sigara pozisyonundan kim olduklarını anlamak mümkündü: biraz ötede oturan “teyze”leri yönünde yetişen, görgü ve kültür özrüle geleceğin anaları.

Sağlık için gidilen bir yerde herkesin içinde sigara içmek görgüsüzlükten başka ne ile izah edilebilir?

O salona sigara tablası koyduran yöneticiye ne demeli? O yönetici ki biraz önce Amerikan özentisi tavırlarla pazarlama yaparken karşımızda fosur fosur sigara içiyordu.

Bu kesimlerce sigara bilmeden alışkanlık sonucu değil, üstünlüklerini (!), kimliklerini ispatlamak için içilmektedir.

Sigara imalatı ve tüketimi dünya çapında bir problem.

Dev sigara sanayii, dünyada azalan tüketime karşı yeni kazanç yolları arıyor. Gelişmiş ülkelerde kaybettiği pazarları geliştirmekte olan ülkelere çoğaltmaya çalışıyor. Sigara içimi duvarlara yafta asmakla azaltılamaz. Resmi dairede sigara içmenin cezası yazılan panonun altında me-mur sigara içmektedir.

En etkili halk eğitimi vasıtası olan televizyonlar sigaraya karşı savaş şöyle dursun yeni sigaracı sınıflara prim veren bir davranış içindedirler.

1950’lerden beri eğitimin gittikçe kısırlaştırılması sonucu devlet okulları tanınmaz hale getirildi. Özel okullarda şımarık aile çocuklarının sayısı arttı. Değil sigara, beyaz zehir içimi bile yaygın hale geldi.

Zenginle fakir arasındaki uçurum gittikçe derinleşirken başka başka nedenlere bağlı olsa da sigara içimi her kesimde gittikçe arttı.

Hastalıkları tedavi etmek kadar, korunma tedbirlerinden de sorumlu olan hekimler, hastalarını sigaranın etkileri hakkında yeterli şekilde bilgilendirmelidirler.

Çalışma alanımızdaki habis lezyonların ve damarsal hastalıkların en önemli sebeplerinden biri olan sigara içimi ile mücadelede yetki sınırlarımız içinde aktif olmaya mecburuz.

Bizim uzmanlık kuruluşu olarak meslektaşlarımıza yardımcı olmak görevimizdir.

Ancak, bir parti genel başkanının televizyonda ağız-lığına sigara takmış bir şekilde arz-ı endamı yadırgan-mayan bir ülkede işimizin çok daha zor olduğuna da şüphe yoktur.